

De rondwandeling begint met het oudste gebouw van Naaldwijk, de

1. **Oude Kerk**, Wilhelminaplein 5

De toren is het oudste deel van de kerk en dateert uit het eerste kwart van de 13^e eeuw. In 1472 is het geheel door brand verwoest en kort daarna weer opgebouwd. In de toren vindt men nog sporen van de Romaanse bouwstijl met ronde bogen. Verder wijzen spitsbogen op de Gotiek. Opvallend is de ruime uitvoering van het hoogkoor, dat overeenkomt met het gebruik als kapittelkerk. Het interieur is zeer de moeite waard om te bezichtigen.

Links van de kerk ziet u de voormalige

2. **Pastorie**, Wilhelminaplein 8

Dit gebouw is in 1645 gebouwd door de baljuw Simon van Catshuijsen en heeft nog de originele trapgevel. Het daarnaast gelegen huis dateert uit 1840. Voor het gebouw staat de uit 1629 daterende waterpomp.

Rechts langs de kerk de Kerkstraat in. Vóór Kerkstraat 12 gaat u rechtsaf, naar het

3. **Heilige Geest Hofje**

Frederik Hendrik van Oranje liet in 1627, als heer van Naaldwijk, twintig huisjes bouwen in de vorm van een hofje. Tien voor mannen en tien voor vrouwen. Voorwaarde om hier te wonen was dat men lid moest zijn van de Hervormde gemeente. Vanaf 1795 mochten ook mensen van andere gezindten hier wonen. In 1961 is het hofje gerestaureerd, waarbij woningen zijn samengevoegd. Aan de zuidkant in het hofje staat een voormalige kapel, die in opdracht van Frederik Hendrik gebouwd is in 1629. Zijn wapen zien we boven de ingang. De kapel is

in de 19^e eeuw in gebruik geweest als synagoge.

Terug naar de Kerkstraat en RA. Aan het einde van de ring gaat u RA, naar het Havenplein. Tot begin jaren '60 was hier de haven van Naaldwijk, die uitliep in de Naaldwijkse Vaart. Aan het eind van het Havenplein LA de Havenstraat in. Aan het eind RA, dan na 50 m. LA. Aan de overkant ziet u

4. **Huize Bijdorp**, Dijkweg 11

Dit fraaie woonhuis in classicistische stijl is gebouwd als dokterswoning in 1836. Tussen 1935 en 1972 heeft het dienst gedaan als tehuis voor ouden van dagen. Nu in privébezit. Opvallende uitwendige kenmerken zijn de oeils-de boeuf (de ronde ramen in het dak), het tuinhuisje en het negentiende-eeuwse hek rond de tuin.

Kleine Woerdlaan uitlopen en bij rotonde RA oversteken. Voor u ziet u het

5. **Tramstation**, Verspycklaan 1

Dit stationsgebouw is in 1907 gebouwd door de Westlandse Stoomtramweg Maatschappij (WSM). Het heeft een chaletstijl met jugendstil-elementen.

Op de voorkant staat nog mooi de naam Naaldwijk. Vroeger woonde de stationschef met zijn gezin in het bovengedeelte. Onderin waren de kaartverkoop en de wachtruimte en vond de opslag plaats.

Volg de parallelweg achter het station langs. Verderop ziet u links aan de overkant de

6. **Watertoren**, Grote Woerdlaan 11

Het is gebouwd in 1930 om de watervoorziening te regelen. De Haagse

architect Hendrik Sangster ontwierp het gebouw in expressionistische stijl. De toren is 42 meter hoog en heeft 2 watertanks van elk 300 kubieke meter. De watertoren heeft al lang terug zijn functie verloren.

Vervolgens ziet u rechts de

7. **Gashouder**, Verspycklaan 72a

De gashouder is in 1927 gebouwd en was nodig om de gaslevering aan de woningen stabiel te kunnen doen. De gashouder werd naast de spoorlijn gebouwd omdat het gas via de trein werd aangevoerd. De inhoud van de houder is 1.000 kubieke meter. De houder was telescopisch; het binnendeel kon worden uitgeschoven. Tot 1965 heeft de houder dienst gedaan.

RA de Grote Woerdlaan in. Bij de Dijkweg gaat u RA. U wandelt nu over een van de oudste wegen van Naaldwijk. U ziet aan de rechterkant enkele prachtige huizen uit eind 19^e en begin 20^e eeuw. En links staat de voormalige rk. Bernadetteschool (Dijkweg 22), die nu in gebruik is als woonzorgcentrum.

Vóór de kruising met de Verdilaan ziet u links het

8. **Eerste tramstation van Naaldwijk**, nr.12

Het stationsgebouw van de Westlandse Stoomtramweg Maatschappij is in 1894 gebouwd in Hollandse neorenaissancestijl. Tot 1907 was Naaldwijk een eindpunt, maar in dat jaar werd de lijn verlegd en doorgetrokken, waardoor een nieuw station benodigd was.

We gaan rechtdoor en zien rechts weer Huize Bijdorp. Tegenover dit huis stond de

voormalige katholieke kerk. Achter dit stuk grond ligt nog steeds de

9. Oude katholieke begraafplaats

U kunt daar even heen gaan. Doordat de kerk van matige bouwkwiteit was, bouwde de katholieke gemeenschap in 1931 een nieuwe kerk, 100 meter verder aan de Molenstraat.

We vervolgen de weg die overgaat in de Molenstraat. Na enige tijd passeert u de reeds genoemde

10. RK Sint Adrianus-kerk, Molenstraat 29

Gebouwd in expressionistische stijl naar een ontwerp van Jos Margry. De toren is 73 meter hoog.

We vervolgen onze weg. Aan het einde LA de Herenstraat in. Hoewel de winkelgevels allemaal als redelijk nieuw aanzien, zijn vooral de panden aan de rechterkant van behoorlijke ouderdom (vaak 19^e eeuw of zelfs ouder). Aan de rechterhand ziet u een zeer oud

11. Winkelpand, Herenstraat 31

Dit pand heeft een 17^e eeuwse tuitgevel met ankers en gemetselde tudorbogen boven de vensters. Het is een van de oudste panden van Naaldwijk. Het bovenste deel van de gevel is wellicht jonger dan de rest van het pand.

We lopen door en komen op het eindpunt, het Wilhelminaplein. Direct links op de hoek ziet u

12. Torenborg, Wilhelminaplein 32

Deze plek was populair want het oudste Torenborg en het (voormalige) pand rechts ervan, waren vóór 1500 in bezit van de Heren van Naaldwijk.

Het huidige pand, dat in 1891 gebouwd is, was een horecagelegenheid en is tot 1974 ook gastenverblijf geweest. Hier werd op de 1^e verdieping de eerste Naaldwijkse fruit- en groenteveiling gehouden.

Recht tegenover Torenborg, aan de andere kant van het plein, staat het

13. Oude Raadhuis, Herenstraat 6

Dit rijksmonument, vroeger Ambachtshuis genoemd, is gebouwd in 1561. Hier zetelden de Schout en de Schepenen en werd de vierschaar gespannen. In het bovenste deel was een cel en de cipier woonde ook op die etage.

Het Raadhuis werd voor het eerst gerestaureerd in 1632 en in 1688 nog een keer. In 1755 of 1852 werd de ingang verplaatst naar de Herenstraat.

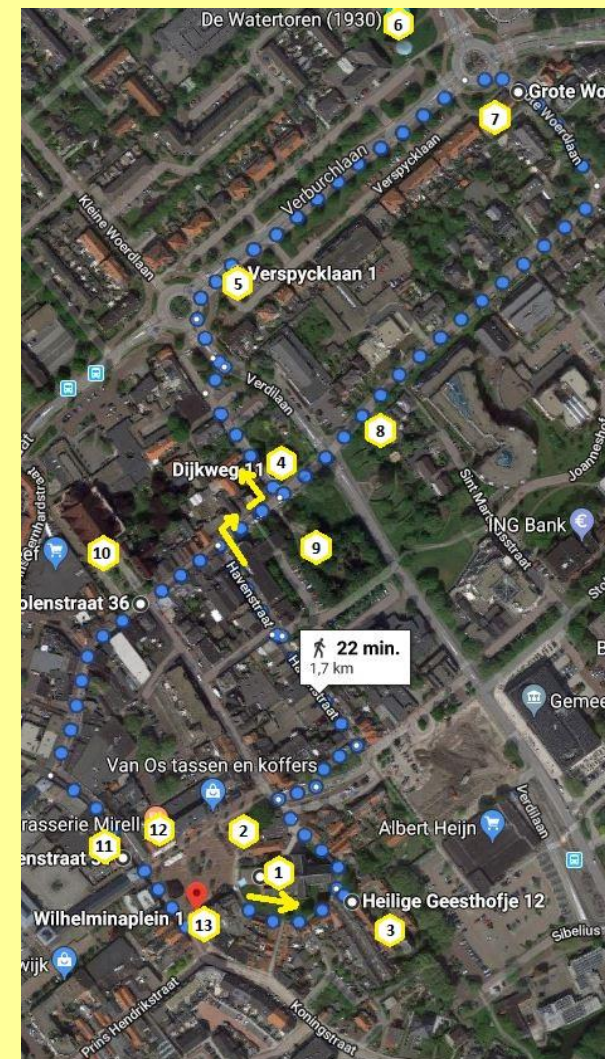
In de gevel zijn van boven naar beneden de volgende (familie)wapens aangebracht: In de nok het familiewapen van het geslacht van Naaldwijk (rode leeuw). Daaronder het wapen van Frederik Hendrik (Je Maintiendrai).

Vervolgens zien we vier stenen Hollandse leeuwenkoppen en boven de deur hangt het wapen van Willem III. Boven de ingang aan de Herenstraat is een geblinddoekte vrouw Justitia afgebeeld.

We hopen dat u heeft genoten van deze tocht. Wilt u meer weten over de historie van Naaldwijk? Kijk op de website van de Historische Vereniging Naaldwijk-Honselersdijk: www.hvnh.nl. Of neem contact met ons op via info@hvnh.nl.

RONDWANDELING DOOR HISTORISCH NAALDWIJK

Start- en eindpunt: Wilhelminaplein

Historische Vereniging
Naaldwijk - Honselersdijk